

Inleiding tot het sociaal domein

**mr. C.W.C.A. Bruggeman
mr. S. van Cleef
mr. H.F. van Rooij
mr. F.M.E. Schulmer
mr. M.B. Wichman**

Inleiding tot het sociaal domein

Participatiewet, Wmo 2015 en Jeugdwet uitgelegd

Inleiding tot het sociaal domein

Mr. C.W.C.A. Bruggeman, mr. S. van Cleef, mr. H.F. van Rooij, mr. F.M.E. Schulmer en
mr. M.B. Wichman

Vierde druk, januari 2026

© Berghauser Pont Publishing, Amsterdam, 2026

www.berghauserpont.nl

ISBN: 9789493376168

NUR: 823

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No parts of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Voorwoord

Dit boek is de vierde druk van *Inleiding tot het sociaal domein. Participatiewet, Wmo 2015 en Jeugdwet uitgelegd*. Daarmee is het tevens de vijfde druk van het boek dat bij de eerste druk nog de titel *De sociale gemeente* droeg. Het boek beoogt in kort bestek de belangrijkste zaken van de drie grote medebewindswetten weer te geven.

De doelgroep bestaat uit mensen – al dan niet uit ‘het veld’ – die niet primair juridisch geïntereerd zijn, maar die wel een gedegen inzicht in de concepten willen krijgen die de wetgever destijds aan het gemeentelijk sociaal domein heeft meegegeven en in de stand van zaken heden ten dage. U zult weliswaar niet worden lastiggevallen met veel wets- of rechtspraakverwijzingen, maar de diverse hoofdstukken zijn wel doordrongen van beide. Zonder het als obstakel voor het doornemen te ervaren wordt de lezer dus vrij diepgaand meegenomen in de laatste stand van het recht. Wetswijzigingen en vele ontwikkelingen in de jurisprudentie zijn namelijk wel degelijk verwerkt in deze actuele druk. Met deze druk van dit boek bent u dus weer ‘bij’, temeer nu we op diverse plaatsen de gevolgen van de Participatiewet in balans hebben weergegeven.

Het auteursteam is hetzelfde gebleven en ook ditmaal hebben Kees-Willem Bruggeman en Hans van Rooij de redactie van het boek verzorgd.

Wij wensen u leesplezier en hopen dat u iets aan het boek heeft in uw dagelijkse werk of omstandigheden. Wij staan onverminderd open voor tips. U kunt ons bereiken via de uitgever.

Culemborg en Eindhoven,
Kees-Willem Bruggeman en Hans van Rooij, redacteurs

Inhoudsopgave

Voorwoord	V
Over de auteurs	1
Inleiding	3
1 Bijstand	15
1.1 Voorgeschiedenis	15
1.2 Doelstelling en inhoud	17
1.2.1 Doelstelling	17
1.2.2 Inhoud	18
1.3 Begrippen	18
1.3.1 Algemene bijstand	18
1.3.2 Bijzondere bijstand	19
1.3.3 Belanghebbende	19
1.3.4 Alleenstaande, alleenstaande ouder, gehuwden en gezamenlijke huishouding	19
1.3.5 Tekortschietend besef van verantwoordelijkheid	20
1.4 Algemene bijstand	20
1.4.1 Voorwaarden	20
1.4.2 Uitsluitingsgronden	22
1.4.3 Voorliggende voorzieningen	23
1.4.4 Zeer dringende redenen	24
1.4.5 Normen	25
1.4.6 Verlagingen en verhogingen	28
1.5 Middelen	29
1.5.1 Redelijkerwijs beschikken	30
1.5.2 Inkomen	31
1.5.3 Vermogen	33
1.5.4 Vrij te laten middelen	34

1.6	Bijzondere bijstand	35
1.6.1	Uitsluitingsgronden	36
1.6.2	Voorliggende voorziening	36
1.6.3	Individuele bijzondere bijstand	36
1.6.4	Categoriale bijzondere bijstand	39
1.6.5	Individuele inkomenstoeslag	40
1.7	Studietoeslag	41
1.7.1	Voorwaarden	41
1.8	Vormen van bijstand	42
1.8.1	Bijstand om niet	42
1.8.2	Bijstand als geldlening	42
1.8.3	Bijstand als borgtocht	43
1.8.4	Bijstand in natura	44
1.8.5	Bijstand als voorschot	44
1.9	Verplichtingen en sancties	44
1.9.1	Arbeidsverplichtingen	45
1.9.2	Re-integratieplicht	47
1.9.3	Tegenprestatie	48
1.9.4	Inlichtingenverplichting	48
1.9.5	Medewerkingsverplichting	50
1.9.6	Nadere verplichtingen	50
1.9.7	Afstemmen	51
1.9.8	Boete	54
1.10	Opschorten, intrekken en terugvorderen	56
1.10.1	Terminologie	56
1.10.2	Opschorting	57
1.10.3	Intrekking en herziening	58
1.10.4	Terugvordering	60
1.10.5	Verrekening	61
1.11	Verhaal	61
1.11.1	Verhaal op de ex-partner	62
1.11.2	Verhaal op de onderhoudsplichtige ouder	62
1.12	Werk	63

2 Wet maatschappelijke ondersteuning 2015	65
2.1 Voorgeschiedenis	66
2.1.1 Wet Voorzieningen Gehandicapten	67
2.1.2 Wet maatschappelijke ondersteuning	68
2.1.3 De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015)	71
2.2 Doelstelling en inhoud	71
2.2.1 Doelstelling	71
2.2.2 Inhoud	72
2.3 Begrippen	73
2.3.1 Maatschappelijke ondersteuning	73
2.4 Taken van de gemeente	76
2.4.1 Treffen van voorzieningen	77
2.5 Beleid en regelgeving	82
2.5.1 Beleidsplan	82
2.5.2 Verordening	83
2.5.3 Financieel besluit/nadere regels	84
2.5.4 Beleidsregels	84
2.6 Doelgroep en reikwijdte	85
2.6.1 Doelgroep	85
2.6.2 Reikwijdte	86
2.7 Aanverwante wetgeving	87
2.7.1 Zorgverzekeringswet	88
2.7.2 Wet langdurige zorg	89
2.7.3 Jeugdwet	90
2.8 De procedure	90
2.9 Het onderzoek	93
2.10 Verstrekkingvormen	99
2.10.1 Natura	99
2.10.2 Persoonsgebonden budget	99
2.11 Bijdrage in de kosten (eigen bijdrage)	101
2.11.1 Bijdrage voor een algemene voorziening	101
2.11.2 Bijdrage voor een maatwerkvoorziening	102
2.12 Intrekking en terugvordering	103

3 De Jeugdwet	107
3.1 Voorgeschiedenis	108
3.2 Doelstelling en inhoud van de Jeugdwet	109
3.2.1 Doelstelling	109
3.2.2 Inhoud	110
3.3 Begrippen	111
3.3.1 Jeugdige, ouder en woonplaats	111
3.3.2 Jeugdhulp	112
3.4 Taken gemeente	117
3.4.1 Het treffen van voorzieningen	119
3.5 Beleid en regelgeving	121
3.5.1 Beleidsplan	121
3.5.2 Verordening	122
3.5.3 Financieel besluit/nadere regels	123
3.5.4 Beleidsregels	124
3.6 Doelgroep	124
3.7 Reikwijdte	125
3.7.1 Resultaatsverplichting?	126
3.8 Afbakening met andere wetten	126
3.9 Procedure	127
3.9.1 Jeugdhulp via de gemeente op aanvraag	127
3.9.2 Jeugdhulp na verwijzing door medicus of gecertificeerde instelling	131
3.9.3 Het horen van de jeugdige in bezwaar	132
3.10 Verstrekkingvormen en verantwoording	132
3.10.1 In natura	132
3.10.2 Persoonsgebonden budget	133
3.11 Verantwoording, intrekking en terugvordering	135